

**Følgegruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske og Mikrobiologiske Miljømålinger
Referat af møde 2015/1, den 12. marts 2015**

Til stede

Lis Morthorst Munk (LMU)
Anne Christine Duer (ACD)
Kirsten Harbo (KiHa)
Pernille Weile (PW)
Annika Lindholm (AL)
Karina Nissen (KN)
Helle Kølbæk Thomsen (HKT)
Svend-Erik Lykke (SEL)

Naturstyrelsen (NST)
Naturstyrelsen (NST)
KL (Lemvig Kommune)
Foreningen af Vandværker i Danmark
DANVA (Nordvand A/S)
Eurolab Danmark (HOFOR)
Eurolab Danmark (FORCE Technology)
Laboratoriernes Brancheforening (AnalyTech
Miljølaboratorium A/S)
Referencelaboratoriet (Eurofins Miljø A/S)
Referencelaboratoriet (Eurofins Miljø A/S)

Maj-Britt Fruekilde (MBF)
Stine Kjær Ottosen (SJN)

Afbud

Linda Bagge (LB)
Kirsten J. Andersen (KJA)

Miljøstyrelsen (MST)
DANAK

Dagsorden:

1. Godkendelse af dagsorden
2. Opfølgning i henhold til referat fra møde nr. 2014/2
3. Meddelelser
4. Aktiviteter i arbejdsprogram 2015
 - 4.1 Metodedatablade
 - 4.2 Tydeliggørende notater – Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger
 - 4.3 Ændring af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger
 - 4.4 Vurdering af måle- og prøvetagningsmetoder
 - 4.5 Kvalitetskontrol
 - 4.6 Stabilitet af prøver til bestemmelse af pesticider i vand
 - 4.7 Nyhedsformidling
 - 4.8 Andre aktiviteter
5. Økonomi
6. Eventuelt
7. Næste møde

Ad 1. Godkendelse af dagsorden

Den udsendte dagsorden for mødet blev godkendt.

Ad 2. Opfølgning i henhold til referat fra møde nr. 2014/2

Referat fra følgegruppemøde nr. 2014/2 var udsendt den 12. november 2015. Der var modtaget to kommentarer til referatet, som blev justeret herefter. Det justerede referat blev godkendt.

Ad 3. Meddelelser

PW meddelte, at Allan Weirup er ny direktør for FVD.

LMU meddelte, at der er flere bekendtgørelsesændringer på vej. Herunder ændring af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger, der sendes i høring i foråret 2015. Drikkevandsbekendtgørelsen skal også revideres og forventes sendt i høring sidst på foråret 2015. Ændringer i drikkevandsbekendtgørelsen vedrører bl.a. implementering af direktiv 2013/51/EURATOM om radioaktive stoffer i drikkevand samt kontrolkrav for perfluorerede forbindelser. Spildevandsbekendtgørelsen står også over for en revision, der bl.a. betyder, at forsyninger selv skal sørge for at få egenkontrollodata ind i PULS. Bekendtgørelsen, der udpeger drikkevandsressourcer, vil også blive ændret, idet både nitrat- og sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder og indsatsområder inden for disse vil blive udpeget.

**Følgegruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske og Mikrobiologiske Miljømålinger
Referat af møde 2015/1, den 12. marts 2015**

LMU fortalte, at der er en ændring af vandforsyningsloven på vej, idet der er flertal for en fortsættelse af grundvandskortlægningen i reduceret omfang frem til 2020. LMU og ACD fortalte, at miljøministeren har lanceret et drikkevandsinitiativ, som bl.a. indebærer oprettelsen af et Rejsehold om Vandforsyning, der vil være kommunerne behjælpelige angående spørgsmål inden for vandforsyningslovgivningen.

Ad 4. Aktiviteter i arbejdsprogram 2015

Oversigt over alle aktiviteter i arbejdsprogrammet for 2015 var udsendt med dagsordenen. Oversigten er indsat som sidste side i dette referat.

Ad 4.1 Metodedatablade

SJN fremlagde et notat om referencelaboratoriets forslag til strategi for implementering af metodedatablade. Det blev besluttet, at der skal være én implementeringsfrist på 6 måneder for alle typer af ændringer. Ikrafttrædelsesdatoen for et ændret revideret metodedatablad beregnes ud fra, hvornår metodedatabladet publiceres på www.reference.lab.dk. Ikrafttrædelsesdatoen for et nyt metodedatablad beregnes ud fra ikrafttrædelsesdato af den version af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger, hvor metodedatabladet optræder første gang. I særlige tilfælde kan en individuel vurdering komme på tale, hvor en kortere tidsfrist vil være aktuel. I tilfælde af en kortere tidsfrist vil dette skulle fremgå ved høring hos følgegruppen og hos bredere kreds. Referencelaboratoriet justerer det udsendte notat med de vedtagne ændringer.

SJN orienterede følgegruppen om det fortsatte arbejde med metode til bestemmelse af biokemisk iltforbrug i dambrugsvand. Opgaven var på arbejdsprogrammet i 2014, men blev ikke afsluttet, da det ikke var muligt at fremskaffe de nødvendige dokumenter. Beslutningen om, hvorvidt biokemisk iltforbrug fremadrettet skal ske efter den nuværende metodebeskrivelse i M001 eller efter Reflab metode 2, er derfor overladt til MST. I metodebeskrivelsen i M001 er der stillet krav om dobbeltbestemmelse. Formålet med dobbeltbestemmelse fremgår ikke af metodedatabladet, og derfor har referencelaboratoriet også bedt MST forholde sig til, om der fortsat skal foretages dobbeltbestemmelser.

SJN fortalte, at det reviderede metodedatablad for aggressiv carbondioxid var udsendt i ekstern høring i januar-februar. Ved den lejlighed modtog referencelaboratoriet høringssvar, der har ført til småjusteringer i det tidligere udsendte notat og metodedatablad. Den ny metode kan implementeres alene ud fra metodedatabladet uden at afvente, at den oversatte tekst bliver optaget som dansk standard. Dette er præciseret i metodedatabladet, idet det anføres, at aggressiv carbondioxid bestemmes efter DIN 38404-10 (seneste udgave) ved brug af et regneprogram, der er i overensstemmelse med denne standard. Et høringssvar giver anledning til, at referencelaboratoriet i forbindelse med den kommende ændring af bekendtgørelsen vil re-vurdere kravene til analyseusikkerhed. Metoden har ingen detektionsgrænse. Det blev aftalt, at referencelaboratoriet igen se på, om der alligevel, bl.a. af hensyn til decimalangivelsen, skal være krav til detektionsgrænse, og hvad den i givet fald skal være. I DIN 38404-10 er opstillet 10 datasæt, som skal benyttes ved valideringen af regneprogrammet, og dermed vil regneprogrammets evne til at beregne være på plads. Et regneprogram i overensstemmelse med standarden vil kunne anvendes, og metodedatabladet vil ikke lægge sig fast på, hvilke af producenternes programmer der kan anvendes. Det ville være konkurrenceforvridende. Referencelaboratoriet vurderer, at en vurdering af de parametre, der indgår i beregningen af aggressiv carbondioxid, er relevant, og derfor er der i metodedatabladet stillet krav til, at parametrene kontrolleres enten ved ionbalance- eller plausibilitetskontrol. Referencelaboratoriet retter sproglige fejl i metodedatablad. Det blev aftalt, at referencelaboratoriet udarbejder en kort tekst, som omhandler metodeskiftet for parameteren. Teksten kan fungere som information for vandværker mv.

SJN orienterede om, at arbejdet med version 3 af metodedatablad M059 Glyphosat og AMPA er afsluttet, og at metodedatabladet er tilgængeligt på hjemmesiden.

SJN fortalte, at høring af metodedatablad M060 for Miljøfremmede organiske stoffer i vand havde givet anledning til sproglige præciseringer i afsnittene målemetoder, konservering og opbevaring. Det blev aftalt, at referencelaboratoriet laver en skematisk opsætning i metodedatabladet for at sikre overskueligheden. I øvrigt blev det aftalt, at referencelaboratoriet igen ser på formuleringen om valgmuligheden mellem ingen konservering og syrekonservering, idet det svækker ensartetheden, men også har fordele for laboratorierne.

SJN fremlagde referencelaboratoriets notat om valg af ekstraktionsmiddel ved analyse af PAH, NP/NPE og DEHP i spildevandsslam. Efter opfordring fra DANAK's sektorudvalg arbejdede referencelaboratoriet i 2014 med krav til brug af egnet ekstraktionsmiddel for PAH, Notatet, der blev udarbejdet i den forbindelse, er nu blevet udvidet til også at omfatte NP/NPE og DEHP. I forbindelse med EU-projektet Horizontal blev ekstrak-

**Følgegruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske og Mikrobiologiske Miljømålinger
Referat af møde 2015/1, den 12. marts 2015**

tionsmetoder for PAH, NP/NPE og DEHP i slam undersøgt i tre forskellige delprojekter. Resultatet heraf er forskellige ekstraktionsmetoder for de tre grupper. En metode udarbejdet af DMU i 1997, der omhandler ekstraktion af de tre grupper i én analysegang, er aldrig blevet publiceret, og krav til ekstraktionsmiddel kan derfor ikke basere sig på den metode. På baggrund heraf er udarbejdet tre metodedatablade, hvori der stilles krav om, at ekstraktion skal ske i overensstemmelse med metoderne udviklet i Horizontal. For laboratorier, der hidtil har anvendt én og samme ekstraktion ved bestemmelse af de tre slamstoffer, vil det føre til en højere analyseudgift. LMU vil orientere MST som ansvarlig for slambekendtgørelsen om dette forhold.

SJN orienterede om, at metodedablade M064 Indikativ dosis for drikkevand samt M065 Pesticider i vand er publiceret på www.reference-lab.dk. De to metodedatablade er ikke juridisk gældende, da de endnu ikke er anført i bekendtgørelsen om kvalitetskrav til miljømålinger.

Ad 4.2 Tydeliggørende notater – Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger

Der var intet til dette punkt.

Ad 4.3 Ændring af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger

SJN gennemgik den fremsendte liste over aktiviteter i forbindelse med den kommende ændring af bekendtgørelsen om kvalitetskrav til miljømålinger:

- Referencelaboratoriet skal foreslå analysekvalitetskrav for perfluorerede forbindelser og for stoffer, som der iht. drikkevandsbekendtgørelsen skal kontrolleres for under særlige betingelser i boringskontrollen.
- Der skal også ses på de krav, der er stillet til analysekvalitet i forhold til vandrammedirektivet.
- Direktiv for implementering af radioaktive stoffer skal implementeres, og i den forbindelse assisterer referencelaboratoriet NST med en parallelopstilling, som skal sendes til kommissionen.
- Aktiviteterne vedrører også færdigbehandling af emner fra seneste revision af bekendtgørelsen, herunder at LD for glødetab i fersk og marin sediment bør slettes, at vurdere om der skal være angivelse af ladning på ioner, om krav til LD kan lempes for en række stoffer, og om der er behov herfor.
- Referencelaboratoriet skal forberede ændringer til den ændrede bekendtgørelse og behandle høringsvar.
- Metodedatablad for methan i vand, M063, er udarbejdet og publiceret på www.reference-lab.dk, men er ikke juridisk bindende, da det endnu ikke er anført i bekendtgørelsen. Dette metodedatablad tilføjes i bekendtgørelsens bilag 1.3 og 1.4 i forbindelse med den kommende bekendtgørelsesændring.
- Det er referencelaboratoriets forslag at gøre teksten i bilag 2 for mikrobiologiske målinger i bekendtgørelsen mere standardiseret og overføre evt. vejledende tekst til et tydeliggørende notat. Referencelaboratoriet har p.t. opmærksomheden rettet mod en revision af bilagene 2.1.3 Usikkerhedsbudgetter og 2.1.4 Substratkontrol. LMU opfordrede følgegruppen til at komme med input, hvis øvrige dele af bilaget også trænger til at blive mere standardiseret og i så fald hvordan.
- Bilag 3 vedrørende prøvetagningsmetoder revideres også, notat herom er udsendt og blev behandlet senere på dagsordenen.
- Aktionsværdierne vil blive fjernet, og i den forbindelse skal teksten i afsnit 1.1.6 og i to tydeliggørende notater justeres.
- På baggrund af resultater fra kvalitetskontrol i 2014 skal referencelaboratoriet se på, om analysekvalitetskrav for NVOC i spildevand kan lempes, da arbejdet viste, at ingen af de anvendte metoder kunne opfylde kravene i bekendtgørelsen..
- Referencelaboratoriet har rettet henvendelse til MST med henblik på afklaring af, hvilke analysekvalitetskrav der skal stilles til indløb- og udløbsvand ved analyse af BOD i dambrugsvand.

Følgegruppen for Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske og Mikrobiologiske Miljømålinger Referat af møde 2015/1, den 12. marts 2015

SJN fortalte om revision af bekendtgørelsens bilag 3. Formålet med revisionen i dette bilag er, at der skal henvises til seneste udgave af en metode fremfor en specifik udgave og at rette op på ikke fungerende links.

HKT påpegede en generel problemstilling om, at laboratorierne havde svært ved at leve op til at skulle efterleve den seneste udgave af en standard fra den dag den udgives. Det blev aftalt, at der skulle indføres en tidsfrist på 6 måneder svarende til tidsfristen for implementering af nye metoder i metodedatablade. Referencelaboratoriet vil se på, hvordan det kan indføres. Referencelaboratoriet gennemgår ikke systematisk alle nye standarder med henblik på at identificere væsentlige forskelle mellem udgaverne. LMU opfordrede derfor til, at hvis laboratorierne kan se, at der i en standard er ændringer, som er meget problematiske, at rette henvendelse til referencelaboratoriet.

Ad 4.4 Vurdering af måle- og prøvetagningsmetoder

SJN gennemgik notat vedrørende metoder til bestemmelse af jern og øvrige metaller i grundvand, drikkevand, fersk overfladevand til fremstilling af drikkevand og ferskvand. I den nuværende bekendtgørelse er der ikke krav til analysemetode i grundvand, drikkevand og fersk overfladevand til fremstilling af drikkevand, og det er referencelaboratoriets anbefaling, at analysemetoden specificeres. KiHa anførte, at grundvand feltfiltreres til metalanalyser i forbindelse med grundvandsovervågningen, men at grundvand analyseres ufiltreret i forbindelse med bl.a. måling af råvand. Notatet skal derfor i højere grad omfatte, at forskellige rekvirenter kan stille forskellige krav til, om metallerne skal analyseres total eller opløst. Referencelaboratoriet arbejder videre med opgaven.

Ad 4.5 Kvalitetskontrol

Der var intet til dette punkt.

Ad 4.6 Stabilitet af prøver til bestemmelse af pesticider i vand

MBF gennemgik notat omhandlende strategi for 2. runde af pesticidprojektet. Opgaven omfatter denne gang pesticiderne og nedbrydningsprodukterne i kartoffelavlspakken samt de fire pesticider og nedbrydningsprodukter ethylenthiourea (ETU), 4-nitrophenol, dichlobenil og 2,6-dichlorbenzoesyre, hvor 1. runde ikke gav brugbare resultater. Det blev aftalt at undlade at medtage konservering med natriumdisulfit, jf. erfaringerne fra 1. runde, og at undersøge effekten af natriumdithionit på alene ETU og 4-nitrophenol. Følgegruppen tilsluttede sig designet for 2. runde af stabilitetsstudiet.

Ad 4.7 Nyhedsformidling

SJN fortalte, at referencelaboratoriet har udsendt en nyhedsmail i 2015.

Ad 4.8 Andre aktiviteter

SJN fortalte, at referencelaboratoriet har modtaget seks henvendelser, primært fra kommuner, vedrørende vejledning om valg af analysemetode. Desuden har Aarhus Universitet kontaktet referencelaboratoriet i relation til teknisk anvisning for marine prøver med henblik på afklaring af bl.a. prøveopbevaring af prøver til bestemmelse af ilt, metodedatablad M022.

SJN fortalte også, at referencelaboratoriet har bistået NST i deres rådgivning af Energistyrelsen i forbindelse med byggevarer i kontakt med drikkevand.

LMU fortalte, at hun var blevet kontaktet af overvågningsfolk hos NST vedrørende problemer med måling af total phosphor i søvand. LMU spurgte følgegruppen, om de kendte til problemstillingen. Referencelaboratoriet og NST vil på bl.a. den baggrund svare på henvendelsen..

LMU fortalte, at Vejen Kommune havde henvendt sig med en problemstilling om, at kvaliteten af grundvandsdata ikke er god nok til at følge udviklingen i grundvand over tid. Vejen Kommune foreslår, at der fastsættes kriterier for ionbalance. SEL bemærkede, at der er nogle grundvandstyper, der gentagne gange giver problemer ved beregning af ionbalance. Der var ikke opbakning til krav til kriterier for ionbalance. Referencelaboratoriet og NST vil på bl.a. den baggrund forholde sig til henvendelsen.

Ad 5. Økonomi

Økonomioversigt ultimo februar var udsendt.

**Følgegruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske og Mikrobiologiske Miljømålinger
Referat af møde 2015/1, den 12. marts 2015**

Ad 6. Eventuelt

HKT opfordrede til, at dagsorden for møder i referencelaboratoriet offentliggøres på hjemmesiden sammen med den aktivitetsoversigt, der udsendes med dagsordenen.

KiHa foreslog, at en opgave på arbejdsprogrammet for 2016 kunne være bestemmelse af kimal ved 37 °C. KiHa har oplevet store forskelle mellem prøver udtaget med kort tidsrum. AL supplerede med, at der kunne være problemer med de anvendte substrater.

Ad 7. Næste møde

Der afholdes to møder i følgegruppen i 2015. Næste møde blev aftalt til 8. oktober 2015.

Vejen, den 17. marts 2015
Maj-Britt Fruekilde og Stine Kjær Ottsen

**Følgegruppen for
Naturstyrelsens Referencelaboratorium for Kemiske og Mikrobiologiske Miljømålinger
Referat af møde 2015/1, den 12. marts 2015**

Aktiviteter i arbejdsprogram 2015

Nedenstående er vist en status for aktiviteterne i Referencelaboratoriets arbejdsprogram for 2014. Dagsordenen omfatter kun de punkter i arbejdsprogrammet, hvor der har været aktivitet i den forløbne periode.

Aktivitet	Status
4.1 Metodedatablade	Strategi for implementering af metodedatablade Revision af M001 BOD i dambrugsvand Revision af M031 Aggressiv carbondioxid Revision af M059 Glyphosat og AMPA Revision af M060 Miljøfremmede organiske stoffer i vand Nyt metodedatablad vedr. PAH i slam Nyt metodedatablad vedr. bestemmelse af indikativ dosis Pesticider i vand
4.2 Tydeliggørende notater – Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger	Intet til dette punkt
4.3 Ændring af bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger	Liste over aktiviteter <i>vedlagt</i> Omarbejdning af tekst i bilag 2 Prøvetagningsmetoder i bilag 3
4.4 Vurdering af måle- og prøvetagningsmetoder	Bestemmelse af jern i grundvand og drikkevand samt fersk overfladevand til fremstilling af drikkevand
4.5 Kvalitetskontrol	Intet til dette punkt
4.6 Stabilitet af prøver til bestemmelse af pesticider i vand	Plan for arbejdet
4.7 Nyhedsformidling	En nyhedsmail er udsendt i 2015